

Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin Türk Kültürüne Uyarlanması

An Adaptation Study of Social Connectedness Scale in Turkish Culture

Erdoğan DURU*

Öz

Problem Durumu: Aidiyet ve sosyal bağlılık, sosyal ilişkiler çerçevesinde yakın yıllarda bir çok araştırmacı tarafından çalışılmıştır. Sosyal bağlılık ve aidiyet temel bir insan gereksinimidir. Bireyin yaşadığı problemlerin bazıları onun değer verdiği gruplar tarafından kabul edilmeme korkusu ile ilişkilidir. Benzer şekilde, Gerçeklik ve Adlerian terapi gibi bazı psikolojik danışma kuramları mutluluğumuz ve başarımızın çoğunlukla sosyal bağlılık düzeyimizle ilişkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Sosyal bağlılık ve aidiyetin ne olduğunu açıklamaya çalışan bir çok araştırma, model ve kuram olmasına rağmen, ülkemizde bireyin sosyal bağlılık düzeyini ölçmede kullanılacak bir ölçme aracı bulunmamaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliğini, Türk kültürü içerisinde incelemektir.

Yöntem: Veriler Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde okuyan 588 (357 kız, 231 erkek) öğrenciden elde edilmiştir. Çalışmada Sosyal Bağlılık Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği, Sosyal Provizyon Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçekleri kullanılmıştır

Bulgular: Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin (SBÖ) yapı geçerliği, Açıklayıcı (Exploratory Factor Analysis) faktör analizi ve Varimax Eksen Döndürme Tekniği kullanılarak incelenmiştir. Analiz sonuçları, toplam varyansın % 59'unu açıklayan, özdeğeri 1.00'in üzerinde tek faktör olduğunu göstermiştir. Ek olarak, sonuçlar SBÖ'nin yüksek iç tutarlık ve test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .90 olarak bulunmuş ve dört hafta ara ile yapılan test tekrar test korelasyon katsayısı ($r=.90$), ölçeğin yeterli test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğunu göstermiştir. Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin toplam puanları, üniversite öğrencileri üzerinde, beklenen yönde yalnızlık, sosyal destek ve yaşam doyumu ile istatistiksel olarak anlamlı korelasyon vermiştir.

Sonuç: SBÖ'nin tutarlığına, ölçüt bağıntılı geçerliğine ve faktör yapısına ilişkin bulgular, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca bulguların genel değerlendirilmesi Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin üniversite öğrencileri üzerinde yapılacak çalışmalar için geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Aidiyet, Sosyal Bağlılık, Güvenirlik ve Geçerlik

* Yard. Doç. Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-posta: eduru@pamukkale.edu.tr

Abstract

Problem Statement: Belongingness and social connectedness in social relationships framework has been studied increasingly by many scholars in recent years. Social connectedness and belongingness are a basic human need. Many of the problems, which people experience, are related to the fear of not being accepted by the significant others. In similar ways, some counseling theories such as Reality therapy and Adlerien therapy stress that our happiness and success are mostly related to the social connectedness. Although there are many more researches, models, and theories which try to explain what belongingness and social connectedness are, there is no any other measure that can be used to evaluate the feeling of individuals' social connectedness in Turkey.

Purpose of the Study: The purpose of the study is to examine psychometric characteristics of Social Connectedness Scale in Turkish culture.

Methods: The sample of this study is composed of 588 university students (357 female and 231 male) studying at different departments of the Faculty of Education in Pamukkale University. For the validity of SCS, correlations among three prominent scales such as UCLA Loneliness Scale, Life Satisfaction Scale and Social Provisions Scale were calculated.

Findings and Results: The data collected were analyzed to evaluate the factor construct, reliability and validity of the SCS. Exploratory factor analysis was conducted by using principal component analysis and varimax rotation. Single independent factor with the eigenvalue over 1.00 has been found. This factor explained 59 % of total variance. The reliability coefficient of the scale was examined by employing Cronbach Alpha and test-retest methods. With the help these methods, the internal consistency (.90) and test-retest reliability of the instrument have been found very high. The test-retest correlation coefficient demonstrated that the scale had adequate test stability over a four week period ($r=.90$). The total score of SCS correlated significantly in the expected direction with the measures in the university sample.

Conclusions and Recommendations: The findings concerned with the factor structure, internal reliability consistency and concurrent validity of the SCS with the criterion measures showed that the instrument can be evaluated as a reliable and valid measure in Turkish culture. In a general evaluation of these findings, it may be recommended that the SCS is reliable and a valid measure for the researches which will be carried out on the university students.

Keywords: Belongingness, Social Connectedness, Reliability and Validity.

Son yıllardaki aidiyet alan yazınına bakıldığında, aidiyet temel bir insan gereksinimi olarak algılanmakta, aidiyet duygusunun *eksikliği* bireyin sosyal ve psikolojik fonksiyonlarını yerine getirme sürecindeki yaşadığı *problemlerle* ilişkili görülmektedir (Adler, 1964; Baumeister ve Leary, 1995; Chipuer, 2001; Choenarom, Williams ve Hagerty, 2005; Glasser, 1984; Hagerty, Williams ve Oue, 2002; King, Vidourek, Davis ve McClellan, 2002; Lee ve Robbins, 1995; Osterman, 2000; Pond, 1998). Aidiyet yeni bir kavram olmamasına rağmen, aidiyetin diğer gelişim alanları ile ilişkisi yakın yıllarda araştırılmaya başlanmıştır. Bu araştırmaların çoğunda, aidiyetin temel bir insan gereksinimi olarak kavramsallaştırıldığı görülmektedir (Adler, 1964; Baumeister ve Leary; 1995; Glasser, 1984; Maslow, 1971). Ait olma gereksiniminin doyurulması ve diğerleriyle oluşturulan duygusal ve sosyal bağlar; diğerlerini algılama, onlar üzerinde düşünme, onların gereksinim ve duygularının farkında olma gibi bilişsel süreç-

leri, duygusal örüntüleri, davranışları, psikolojik sağlığı ve iyilik halini etkilemektedir (Baumeister ve Leary, 1995). Sevilme, saygı duyulma, fark edilme ve bağlı olma bireyin psikolojik sağlığı için önemli bir temel teşkil ederken, aidiyet duygusunun yokluğu; reddedilme, soyutlanma ve yabancılaşma duygularını artırarak, bireyin ruh sağlığını olumsuz olarak etkileyebilmekte, bireyin davranış ve uyum sorunları yaşamasına neden olabilmektedir (Baumeister ve Leary, 1995; Hagerty, Williams ve Oue, 2002; Romano, 2004). Bir başka yönden ise, aidiyet yaşantılarının, bireyin kişiler arası ilişkilerinin olumlu, anlamlı ve uzun dönemli kalitesi üzerine temellendirildiği görülmektedir (Baumeister ve Leary, 1995).

Hagerty ve ark. 'na (1992) göre ait olma duygusu, kişiler arası ilişkinin temel bir bileşeni olarak, kişinin içinde bulunduğu çevrenin bütüncül bir parçası olarak kendini algılama, çevre ya da bir sistem içine katılma yaşantısı olarak kavramsallaştırılmaktadır. Aidiyet duygusu bireye; bir gruba ait olma, birbirleri için önemli olma, paylaşılmış bir amaç ve birlikteliğin getirdiği gereksinimlerin karşılanması gibi durumlarda işlev görür. Benzer şekilde yabancılaşma ve sosyal izolasyonun neden olabileceği olası acı yalnızlık yaşantıları için koruyucu bir işleve de sahiptir (Hagerty ve ark., 1992). Sağlıklı psikolojik uyumla ilgili olarak, bir sosyal gruba ait olma ve yakın kişisel ilişkilere sahip olmanın önemi çeşitli kuram ve araştırmalarca da gösterilmiştir (Baumeister ve Leary, 1995; Chipuer, 2001). Örneğin Kohut'a (1977) göre, aidiyet benliğinin organize olması için gerekli üç temel gereksinimden birisidir. McMillan (1996) ise, bireyin gereksinimlerini karşılaması için bir grup veya topluluğa ait olmanın önemini altını çizmekte; grup temelli paylaşılmış yakınlığın, bireyin duygularını diğerleriyle paylaşması ve kendini açması için uygun bir ortam sağladığını vurgulamaktadır.

İnsan sosyal bir varlıktır ve aile, arkadaş ve toplumla kurulan bağlar, bireye güvende olma ve aidiyet duygusu sağlar. Birey aidiyet, güvende olma ve diğerlerine güven duygusu geliştirmeksizin, kendisini bir grubun parçası olarak algılamaz. Bireyin toplumun farklı kesimleri ile oluşturduğu organik bağlar onu, bağlı olduğu topluluğun üyesi yapar. McMillan ve Chavis'e (1986) göre, topluluk ya da grubun üyeleri kişisel bağlılık ve aidiyet duygusuna sahipse o grubun üyesi olarak kendilerini algılamaktadırlar. İnsan aidiyet duygusunu kaybettiğinde, kendini güvensiz hisseder. Aidiyet duygusunun yokluğu sosyal soyutlanma, yalnızlık ve yabancılaşma gibi rahatsız edici duyguların yaşanmasına neden olabilir. Jones ve Carver (1990) yalnızlık duygularından kaçınmak için insanların, kendilerini bir şey(ler)in parçası olarak algılamaya gereksinim duyabileceklerinin altını çizmektedir. Aidiyet duygusu ile ilgili bir diğer önemli nokta, aidiyet gereksiniminin bazen *anti sosyal* grup üyeliği şeklinde de doyurulabilir olmasıdır. Glasser'a (1984) göre bu başarısız kimliğin, Adler'e (1964) göre ise sağlıksız bir "sosyal ilgi"nin gelişiminin göstergesi olabilir. Adler'e göre, insan toplumun bir parçasıdır ve toplum ile birey arasında oluşan sosyal bağlar, onun mutluluğu ve başarısının önemli bir göstergesidir (Corey, 2005). Özellikle ergenlik döneminde birey, toplum tarafından kabul edilen alanlarda ve kabul edilen şekillerde bir sosyal grubun parçası olamazsa, bu gereksinimi farklı grup ve ortamlarda doyurma ihtiyacında olabilir. Örneğin, Yıldırım'ın (1997) çalışması kız ve erkek Türk ergenlerin, kimliklerini yapılandırırken aile, arkadaş ilişkileri ve okulu önemli aidiyet kaynakları olarak algıladıklarını göstermektedir. Bu çerçeveden bakıldığında, özellikle ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde bireylerin sosyal çevreleri ile oluşturacağı bağlar, onların gerek kimliklerini yapılandırırken gerekse var oldukları toplum ve çevrenin anlamlı bir parçası olarak kendilerini algılama yaşantıları açısından önemli görünmektedir. Bu açıdan bakıldı-

ğında son günlerde okullarda görülen “şiddet” olaylarının bir yönünün de, “başarısız kimlik” ve olumlu anlamda “aidiyet duygusu” yokluğu veya düşüklüğü ile ilişkili olabileceği beklenebilir. Konu ile ilgili araştırmalar ayrıca, aidiyet duygusunun bir fonksiyonu olarak bir gruba veya kuruma bağlılığını; yüksek benlik saygısı, yüksek akademik başarı, yüksek doyum düzeyi ile ilişki olduğunu göstermektedir (King ve ark., 2002; Pond, 1998; Chen, 1999, Osterman, 2000).

Sosyal Bağlılık Ölçeği, Lee ve Robbins (1995) tarafından Kohut’un “Benlik Psikolojisi” ile ilgili kuramsal açılımları üzerine temellendirilmiştir. Sosyal Bağlılık Ölçeği birey ve sosyal çevresi arasında yaşanan kişiler arası yakınlığın derecesini ölçer (Lee ve Robbins, 1998). Sosyal bağlılık (social connectedness) aidiyet duygusunun gelişiminin son basamağıdır ve duygusal yakınlığın derecesinin bilişsel temsili olarak tanımlanmaktadır (Lee ve Robbins, 1995; Lee ve Robbins, 1998). Sosyal bağlılık, bireyin sosyal ilişkilerinin çeşitliliği içerisinde kendisini bu ilişkilerin “anamlı bir parçası” olarak hissedebilmesinin öznel farkındalığını içerir (Lee ve Robbins, 1998). Yüksek sosyal bağlılık duygusuna sahip bireyler yeni sosyal ortamlara daha rahat katılabilirken, düşük sosyal bağlılık duygusuna sahip bireyler; duygu ve gereksinimlerini yönetemeyebilir, düşük öz saygı, kaygı ve depresyon yaşayabilirler (Lee ve Robbins, 1998). Bireyin benliğini tehdit altında hissetmeksizin, kendini güvende ve rahat hissedebilmesi, geniş sosyal ortam ve gruplara katılabilmesi daha önce temellendirdiği benlik-benlik nesnesi ilişkilerinin kalitesine bağlıdır. Lee ve Robbins ‘e (1995) göre, gelişimin herhangi bir noktasında yaşanan empatik başarısızlık ve travmalar, bireyin aidiyet duygusunun daha erken formlarına gerilemesine neden olabilir.

Özetle aidiyet duygusu ile ilgili alan yazın bir bütün olarak değerlendirildiğinde, sosyal bağlılık duygusunun insanın temel gereksinimlerinden biri olduğu görülmektedir. Dolayısıyla özellikle ergenlik ve genç yetişkinlikte bireylerin aidiyet gereksinimlerini ne ölçüde doyurabildiği önemli bir sorun olarak görünmektedir. Bir diğer önemli nokta aidiyet duygusunun bireyin iyilik halinin devam ettirmesi ile ilişkili olmasıdır. Araştırmalar tutarlı bir şekilde aidiyet duygusunun; yüksek benlik saygısı, uyum, öz düzenleme, yüksek akademik başarı, yüksek doyum düzeyi ile ilişki olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak aidiyet duygusunun önemi dikkate alındığında, sosyal bağlılık duygusunu ölçen iyi yapılandırılmış ölçme araçlarına gereksinim duyulmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı, alan yazınında önemli bir boşluğun doldurulmasına hizmet edebileceği düşünülen Sosyal Bağlılık Ölçeği’ nin geçerlik, güvenilirlik ve faktör yapısının incelenmesidir.

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, 2005-2006 eğitim-öğretim yılının II. döneminde Pamukkale Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde (Türkçe, Resim, Okul Öncesi, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmenliği) öğrenim gören 588 (357 kız, 231 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20,5’dir. Üniversite öğrencileri, ölçeğin orijinal geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına paralel bir örneklem belirleyebilmek amacıyla tercih edilmiştir. İlk uygulama grubuna, kağıtlarının üst köşelerine kendilerine özgü bir sembol koymaları istenmiş, toplam örneklemini oluşturan 588 öğrencinin ikinci uygulama için gönüllü olan 125’ine dört hafta arayla, test-tekrar test güvenirliliği için ölçek ikinci defa uygulanmıştır. İlk ve ikinci uygulamalardaki semboller eşleştirilerek veriler girilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Sosyal Provizyon Ölçeği. SPÖ, Weiss (1973) tarafından tanımlanan sosyal destek türlerini değerlendirmek amacıyla Russell ve ark. (1984), Cutrona ve Russell (1987) tarafından geliştirilen bir ölçektir. Bireylerden kendilerini her madde için 1 ile 4 puan aralığında derecelendirmeleri istenmektedir (1 "hiç katılmıyorum", 4 "tamamen katılıyorum"). Ölçek Duru ve Balkıs (basımda) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış, iç tutarlılık katsayısı .90, test-tekrar test korelasyon katsayısı ise .75 olarak bulunmuştur.

UCLA Yalnızlık Ölçeği. Yalnızlık Ölçeği, Russel, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilmiş; daha sonra Russel, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından gözden geçirilmiş ve ölçeğin maddeleri yarı olumlu, yarı olumsuz olacak şekilde tekrar düzenlenmiştir (akt, Demir, 1989). Ölçeğin uyarlama çalışması Demir tarafından (1989) yapılmış, iç tutarlılık katsayısı .96, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .94 olarak bulunmuş ve Beck Depresyon Envanteri ile ölçek arasında $r=.77$ düzeyinde bir ilişki rapor edilmiştir.

Sosyal Bağlılık Ölçeği. SBÖ, Lee ve Robbins (1995) tarafından, özellikle ergenlik dönemi ve sonrasında, bireyin aidiyet duygusunu ölçmek amacı ile geliştirilmiştir. SBÖ sekiz maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin her bir maddesinde sosyal ilişkilerle ilgili duygu ve düşünceleri belirten bir durum sunulmakta ve bireylerden bu durumu ne sıklıkla yaşadıkları, "Tamamen Katılıyorum"dan "Kesinlikle Katılmıyorum"a doğru uzanan altılı ölçek üzerinden değerlendirmeleri istenmektedir. Ölçekten alınacak yüksek puan yüksek aidiyet duygusunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (Lee ve Robbins, 1995). Ölçeğin 626 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan orijinal geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında iç tutarlılık katsayısı .91, iki hafta arayla test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .96 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Faktör yapısı faktör analizi üzerine temellendirilmiştir. Orijinal ölçeğin item total korelasyonlarına bakıldığında .68 ve üzerinde olduğu görülmüştür (Lee ve Robbins, 1995). Aidiyetin diğer bir formu olan Sosyal Güven Ölçeği ölçümleri ile SBÖ arasındaki korelasyon katsayısı .34 olarak rapor edilmektedir. Aidiyeti ölçen SBÖ ve Sosyal Güven ölçekleri ile yapılan doğrulayıcı faktör analizi (confirmatory factor analysis) sonuçları, aidiyetin iki faktörlü modelini desteklemiştir (Lee ve Robbins, 1995). SBÖ benlik saygısı ve sosyal destek ölçümleri ile pozitif, kaygı ölçümleriyle negatif yönde ilişkiler vermektedir (Lee ve Robbins, 1998)

Yaşam Doyumunu Ölçeği. Diener ve ark. (1985) tarafından geliştirilmiş ve Simons, Aysan, Thompson, Hamarat ve Steele, (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek genel yaşam doyumunu değerlendirmek amacıyla kullanılmakta ve bireylerden "Tamamen Katılıyorum"dan "Kesinlikle Katılmıyorum"a doğru uzanan yedili ölçek üzerinden kendilerini değerlendirmeleri istenmektedir. Yapılan çalışmalarda ölçeğin iç tutarlılık katsayıları .80-.89 arasında, test tekrar test güvenilirlik katsayıları ise .64-.84 arasında bulunmuştur (Diener, Emmons, Larson ve Griffin, 1985). Ölçek Algılanmış Stres ile -.61, Sosyal Destek ile .47 ve Kendine Güven Ölçeği ile .49 düzeyinde korelasyonlar vermektedir (Simons ve diğ., 2002).

Sosyal Bağlılık Ölçeği' ni Türkçe'ye Uyarlama Çalışmaları

İşlem yolu. Sekiz maddeden oluşan ölçeğin orijinal İngilizce formu, ölçeği geliştiren araştırmacıdan izin alınarak, önce araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrilmiş, sonra Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri bölümünde, iyi derecede

İngilizce bilen dört öğretim üyesi tarafından Türkçe'den İngilizce'ye tekrar çevrilmiştir. Ölçeğin son şekli, üç öğretim üyesi tarafından çeviriler karşılaştırılarak elde edilmiştir.

Geçerlik Çalışmaları

Faktör yapısı. Verilerin analizinde SPSS 10 programı kullanılmıştır. Faktör analizi yapılmadan önce maddeler arasında kısmi korelasyonların ve korelasyon matrisinin faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer- Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett testi ile incelenmiştir (Fayers and Machin, 1998). Yapılan analizlerde, 8 maddenin faktör analizi için Keiser Meyer Olkin değerinin .91 olduğu görülmüştür. Literatüre bakıldığında, verilere faktör analizi uygulanabilmesi için minimum KMO değerinin .60'nin üzerinde olması önerilmektedir (Pallant, 2001, akt.Kaya, 2005). Analiz sonucuna bakıldığında, KMO değerinin istenilen minimum değer üzerinde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde 8 maddenin Barlett testi sonucu, [$\chi^2 = 2426,818$, $df=28$, $p < .000$] olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliğini ve faktör yapısını incelemek amacıyla açıklayıcı (Exploratory) faktör analizi, faktörleştirme tekniği olarak da temel bileşenler analizi seçilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için, Kaiser normalleştirmesine göre özdeğeri (eigenvalue) 1.00'in üzerinde olan faktörler ölçüt alınmıştır. Bulgular, maddelerin toplam varyansın %58.720'sini oluşturan 4.698 özdeğerli temel faktör üzerinde toplandıklarını göstermiştir (Bkz. Tablo-1). Ölçeği oluşturan maddeler faktör yükleri açısından incelendiğinde, maddelerin faktör yüklerinin .63 ile .85 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçekteki bütün maddelerin faktör yüklerinin .60'ın üzerinde olması, ölçekteki maddelerin, ölçekteki temsil edilebilirlik gücünün yüksekliğini göstermesi bakımından önemli görülmektedir.

Tablo 1.

Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin Madde-Toplam Korelasyonları, Standart Sapma, Aritmetik Ortalama ve Faktör Yükleri

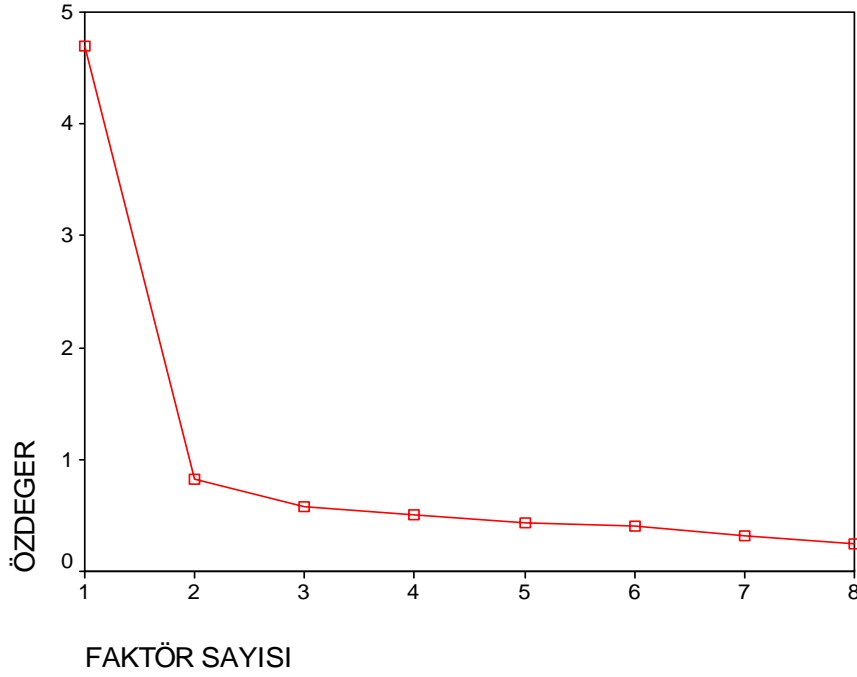
Madde		\bar{X}	ss	(r)	Faktör Yükleri
M1	Kendimi çevremden kopuk hissediyorum	4,576	1,380	.689	.77
M2	Tanıdık insanlarla birlikteyken bile, kendimi onlara ait hissetmiyorum	4,694	1,397	.648	.73
M3	Kendimi insanlara çok uzak hissediyorum	4,803	1,299	.775	.84
M4	Arkadaşlarımla birliktelik duygusuna sahip değilim	5,000	1,252	.756	.82
M5	Kendimi herhangi biriyle ilişkili hissetmiyorum	4,841	1,363	.707	.78
M6	Toplumla bütün bağlarımı kaybetmiş duygusuna kapılıyorum	5,187	1,171	.699	.78
M7	Arkadaşlarımla kendi arasında bile, arkadaşlık/ dostluk duygusu yoktur	5,037	1,228	.543	.63
M8	Kendimi herhangi bir kişi yada grubun parçası olarak hissetmiyorum	4,776	1,497	.6339	.72

$\alpha = .90$

Benzer şekilde kırılma noktası (scree plot) grafiği (bkz.Şekil-1), kırılma noktasının birinci faktörden sonra meydana geldiğini göstermektedir. Bu sonuçlara göre, Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin tek boyutlu bir ölçek olarak kullanılabilir.

Şekil- 1

Kırılma Noktası Grafiği (Scree plot) Sonuçları

Ölçüt bağımlı geçerlik. Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliğini incelemek için, Russell, Cutrona ve ark. (1984, 1987) tarafından geliştirilen, Duru ve Balkıs (basımda) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan Sosyal Provizyon Ölçeği; Russell, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından geliştirilen ve Demir (1989) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen, Simons, Aysan ve arkadaşları (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Yaşam Doyumu Ölçeği ile Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin ilişkisine bakılmıştır. Sosyal bağlılığın sosyal destek ve genel yaşam doyumu ile pozitif, yalnızlık ile negatif yönde ilişkili olacağı beklenmiştir. Beklentilerle tutarlı olarak, analiz sonuçlarına göre, Sosyal Bağlılık Ölçeği'nden elde edilen puanlar ile Yalnızlık Ölçeği'nden elde edilen puanlar arasında $r = -.67$, $p < .01$, Sosyal Provizyon Ölçeği'nden elde edilen puanlar arasında $r = .58$, $p < .01$ ve Yaşam Doyumu Ölçeği'nden elde edilen puanlar arasında $r = .40$, $p < .01$ düzeyinde, anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bütün bu sonuçlar Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin yeterli düzeyde geçerliğe sahip olduğunu göstermektedir (bkz. Tablo-2).

Tablo-2

Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin Yaşam Doyumu, Yalnızlık ve Sosyal Destek Ölçümleri ile Olan İlişkinine Yönelik Analiz Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4
1. Sosyal Bağlılık	-	-.67**	.40**	.58**
2. Yalnızlık		-	-.46**	.62**
3. Yaşam Doyumu			-	.40**
4. Sosyal Destek				-

** p < .01

Güvenirlilik Çalışmaları

Ölçeğin güvenirliliği için Cronbach Alpha (α) katsayısı ve madde-toplam korelasyon katsayıları hesaplanmış, ayrıca test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Veriler üzerinde yapılan analizlerde, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçek maddelerinin benzeşikliğinin ve maddelere verilen yanıtların tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir. Test-tekrar test güvenirliliği için ölçek öğrencilere dört hafta ara ile uygulanmış, yapılan analiz sonucunda, iki uygulama arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı, $r = .90$, $p < .01$ ($n=125$) düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Sonuçlar, ölçeğin ölçtüğü davranış alanına ilişkin zaman içinde kararlılık gösterdiğini işaret etmektedir.

Ölçek içindeki her maddenin sosyal bağlılık düzeyini ölçüp ölçmediğini anlamak için madde toplam (item-total) korelasyonlarına bakıldığında, .54 ile .78 arasında bir değişim olduğu görülmüştür. Özdamar'a (1997) göre ölçeğin toplanabilirlik özelliğinin bozulmaması için, madde-toplam korelasyonlarının negatif olmaması ve hatta .25 değerinden yüksek olması gerekir. Ölçekle ilgili madde-toplam korelasyonlarına bakıldığında, istenilen ölçütlerin üzerinde olduğu görülmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmanın temel amacı, Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliliğini bir Türk örneklemini üzerinde incelemektir. Analiz sonuçları, Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin tek boyutlu olarak ülkemizde de kullanılabilmesi ile ilgili psikometrik destek sağlamıştır. Sonuçlar ayrıca, ölçeğin yüksek sayılabilecek bir iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenirlilik katsayısına sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılığı ile ilgili analiz sonuçları, ölçeğin orijinal iç tutarlılık çalışmalarına benzer sonuçlar vermiştir. Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin ölçüt bağıntılı geçerliği ile ilgili analiz sonuçları beklenen yönde; sosyal bağlılığın yalnızlıkla negatif, sosyal destek ve genel yaşam doyumu ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir.

Öte yandan, Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin ergen ve diğer yetişkin örneklemlerinde geçerlik ve güvenirlilik çalışmalarının yapılmaması araştırmanın önemli bir sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle ölçeğin, ileride yapılacak çalışmalarda ergen ve diğer yetişkin örneklemlerinde de geçerlik ve güvenirliliğinin test edilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bir diğer önemli nokta, sosyal beğenirlikle ilişkilidir. Alan yazında kendini rapor etme ölçümlerinde, bazı katılımcıların, sosyal olarak istenmeyen tepkilerini minimize etme eğiliminde olabilecekleri vurgulanmaktadır (Murray, 2004). Bu çalışmada SBÖ ile sosyal beğenirlik arasındaki ilişkinin araştırılmaması bir diğer sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Ölçekle ilgili yeni çalışmaların bu boyutu dikkate alması yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Adler, A. (1964). *Social interest: A challenge to mankind*. New York: Capricorn.
- Baumeister, R.F., & Leary, M.R. (1995). The Need of Belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 17(3), 497-529.
- Chen, C.P. (1999). Transition to higher education: Major aspects and counseling guidelines. *Guidance and Counseling*, 4 (3), 31-37.
- Chipuer, C. H. (2001). Dyadic attachments and community connectedness: Links with youths' loneliness experiences. *Journal of Community Psychology*. 29(4), 429-446.
- Choenarom, C., Williams, R. A., & Hagerty, B.M. (2005). The role of sense of belonging and social support on stress and depression in individuals with depression. *Archives of Psychiatric Nursing*, 19 (1), 19-29.
- Corey, G. (2005). *Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy*. Brooks/ Cole Pub. California.
- Cutrona, C.E., & Russell, D.W. (1987). The provision of social relationship and adaptation to stress. In W. H. Jones ve D. Perlman (ed.), *Advances in Personal Relationships*, vol., JAI Press, Inc., 37-67.
- Demir, A. (1989). U.C.L.A. yalnızlık ölçeğinin geçerliği ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7 (23), 14-18.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larson, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- Duru, E., & Balkıs, M. (basımda). Sosyal Provizyon Ölçeği'nin psikometrik karakteristikleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*.
- Fayers, P.M., & Machin, D. (1998). *Quality of live assessment in cilinical trials, methods and practice* (Ed. Staquet, M, Hays, R. D. ve Fayers, P.M.), New York, Oxford University Press.
- Glasser, W. (1984). Reality Therapy. In R. Corsini (Ed.). *Current psychotherapies* (pp. 320-353), Itasca, IL: F. E. Peacock.
- Hagerty, B.M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K.L., Bouwsema, M., & Collier, P. (1992). Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6, 172-177.
- Hagerty, B. M., Williams, R. A., & Oe, H. (2002). Childhood antecedents of adult sense of belonging. *Journal of Clinical Psychology*. 58 (7). 793-801.
- Jones, W.H., & Carver, M.D. (1990). Adjustment and coping implications of loneliness. In C.R.
- Kaya, A. (2005). Çocuklar için yalnızlık ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19, 220-237.
- King, A. K., Vidourek, A. R., Davis, B., & McClellan, W. (2002). Increasing self-esteem and school connectedness trough a multidimensional mentoring program. *Journal of School Health*. 72 (7), 294-299.
- Kohut, H. (1977). *The analysis of the self*. New York: International Universities Press.
- Lee, R. M., & Robbins, B. S. (1995). Measuring belongingness: The social connectedness and social assurance scales. *Journal of Counseling Psychology*, 42 (2), 232-241.
- Lee, R. M., & Robbins, S.B. (1998). The Relationship between social connectedness and anxiety, self-esteem, and social identity. *Journal of Counseling Psychology*, 45 (3), 338-345.
- Maslow, A. (1971). *The farther reaches of human nature*. New York: Viking press.

- McMillan, D. M. (1996). Sense of community. *Journal of Community Psychology*, 24, 315-325.
- McMillan, D. M., & Chavis, D. W. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of Community Psychology*, 14, 6-23.
- Murray, A. S. (2004). Cross-cultural reliability and validity of the Revised Conflict Tactics Scales: A study of university student dating couples in 17 nations. *Cross-Cultural Research*, 38 (4), 407-432.
- Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Research of Educational Research*, 70 (3), 323-367.
- Pond, C. S. (1998). Acceptance and belonging: The promotion of acceptance and belonging within group Art Therapy. *American Journal of Art Therapy*. 36, 81-89.
- Romano, D. M. (2004). A self-psychology approach to narcissistic personality disorder: A Nursing reflection. *Perspectives in Psychiatric Care*, 40 (1), 20-28.
- Özdamar, K. (1997). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi I*. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Russell, D., Cutrona, C. E., Rose, J., & Yurko, K. (1984). Social and emotional loneliness: An examination of Weiss' typology of loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46 (6), 1313-1321.
- Simmons, C., Aysan, F., Thompson, D., Hamarat, E., & Steele, D. (2002). Coping resource availability and level of perceived stress as predictors of life satisfaction in a cohort of Turkish college students. *College Student Journal*, 36 (1), 129-142.
- Weis, S. R. (1973). *Loneliness: The experience of emotional and social isolation*. New England Typographical Service Inc.
- Yıldırım, A. (1997). Gender role influences on Turkish Adolescent' self identity. *Adolescence*, 32, 217-231.

YAZAR NOTLARI

- * Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması için gerekli izni veren Dr. Lee'ye ve katkılarından dolayı Prof. Dr. Abdurrahman Tanrıöğen, Yrd. Doç. Dr. Mustafa Buluş, Yrd. Doç. Dr. Turan Paker, Yrd. Doç. Dr. Sevgi Özgüngör'e ve Dr. Murat Balkıs'a teşekkür ederim.

Copyright of Eurasian Journal of Educational Research (EJER) is the property of Eurasian Journal of Educational Research and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.